

Міжнародний гуманітарний університет
Факультет мистецтва та дизайну
Кафедра мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Культурологія

Галузь знань

02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність

025 «Музичне мистецтво»

Назва освітньої програми

Музичне мистецтво

Рівень вищої освіти

перший (бакалаврський) рівень

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
Старший викладач кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін Мараховська Ксенія Дмитрівна	099-181-55-453	marakhovska.kseniia@gmail.com

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Культурологія –дисципліна, яка розглядає проблеми природи і сутності культури, механізми її функціонування і розвитку, провідні концепції культурології щодо походження, типологізації культури, культурно-історичну динаміку. Значна увага приділяється таким феноменам духовної культури як релігія та мистецтво, соціокультурним вимірам економічного життя та ін.

Метою навчальної дисципліни «Культурологія» спрямована на формування у здобувачів системи знань про закономірності культурного процесу, культуру як специфічний та унікальний феномен людства. Розгляд культури в розвитку, в єдності та суперечності різноманітних процесів і тенденцій.

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «Культурологія» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів правоохоронної діяльності і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК17. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу у виконавській та звукорежисерській діяльності.

СК12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.

СК13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

Навчальна дисципліна «Культурологія» забезпечує досягнення **програмних результатів навчання (РН)**, передбачених освітньою програмою:

ПРН 11. Застосовувати теоретичні знання та навички у творчій практичній діяльності.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Знання:

1. основні поняття культурології;
2. теоретичні та методологічні основи предмета;
3. головні проблеми вітчизняних і світових культурологічних досліджень;
4. взаємозв'язок культурних і природних явищ;
5. співвідношення культури та цивілізації; сутність динаміки культури, культурних орієнтирів, феноменів масовості та елітарності в культурі;

Уміння:

1. володіти головними культурологічними поняттями;
2. орієнтуватись в основних культурологічних концепціях і напрямках;
3. логічно аналізувати культурні процеси в розвитку націй, особливо стосовно
4. самостійно робити висновки і узагальнення з провідних культурологічних проблем.

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття (денне відділення / заочне відділення)			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
3	90	28	14	48	3	5	Обов'язкова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекц.	прак	сам. роб.		лекц.	прак	сам. роб.
Тема 1. Предмет культурології як науки.	13	4	2	7	–	–	–	–
Тема 2. Генеза культури та її сутність.	13	4	2	7	–	–	–	–
Тема 3. Типологія культури.	13	4	2	7	–	–	–	–
Тема 4. Соціокультурна динаміка. Цивілізація і культура.	13	4	2	7	–	–	–	–
Тема 5. Художня культура.	13	4	2	7	–	–	–	–
Тема 6. Провідні тенденції розвитку світової культури.	13	4	2	7	–	–	–	–
Тема 7. Модернізм і постмодернізм в сучасній культурі.	12	4	2	6	–	–	–	–
Усього годин	90	28	14	48	–	–	–	–
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ – ІСПИТ								

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Здобувачі отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням університетської платформи он-лайн навчання на базі Zoom. Окрім того, практичні навички у пошуку та аналізу інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, здобувачі отримують, користуючись університетськими комп'ютерними класами та бібліотекою.

6. ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Сутність культури. 1. Культура як предмет філософського аналізу 2. Багатоманітність і багатозначність підходів до дослідження культури. 3. Мислителі Давньої Греції, Риму та християнства про культуру. 4. Культурологічні концепції М. Данилевського, Ф. Ніцше, П.Сорокіна. 5. Культурологічні концепції К. Юнга і К. Леві-Строса. 6. Західноєвропейські концепції ігрової культури (Й. Хейзинга, Х. Ортега-і-Гасет).	4	–
2	Тема 2. Становлення культури: філософський аналіз. 1. Особливості архаїчної культури 2. Міф і первісна культура. 3. Тотемізм і магія. 4. Анімізм. 5. Фетишизм, ідолопоклонство, ритуалізм. 6. Первісне мистецтво.	4	–
3	Тема 3. Світ ісламської культури. 1. Картина світу. Ідея послідовного монотеїзму. 2. Система мусульманських цінностей. Ідея абсолютного визначення людських дій. 3. Теократична ідея соціального світу. 4. Художні традиції ісламського світу.	4	–
4	Тема 4. Соціокультурна динаміка. Цивілізація і культура. 1. Характерні ознаки динаміки культури. 2. Моделі соціокультурної динаміки. 3. Співвідношення культури та цивілізації.	4	–
5	Тема 5. Художня культура. 1. Зміст поняття «художня культура». 2. Мистецтво як форма художньо-образної інтерпретації дійсного та уявного. 3. Художній образ як форма мислення в мистецтві.	4	–
6	Тема 6. Провідні тенденції розвитку світової культури. 1. Загальна характеристика сучасної культури. 2. Динамізм, практицизм, індивідуалізм, плюралізм сучасної західної культури. 3. Ознаки кризи західної культури.	4	–

7	Тема 7. Модернізм і постмодернізм в сучасній культурі. 1. Модерністська модель світу у західній та українській інтерпретаціях. 2. Характерні риси постмодернізму. 3. Текст як творення нової реальності.	4	–
Всього		28	–

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

До самостійної роботи здобувачів щодо вивчення дисципліни «Культурологія» включаються:

1. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання лекційного матеріалу.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Консультації з викладачем протягом семестру.
5. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
6. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді есе, рефератів тощо.
7. Підготовка до підсумкового контролю.

Тематика та питання до самостійної підготовки та індивідуальних завдань

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Багатоманітність і багатозначність підходів до дослідження культури 1. Підвалини та соціальні чинники виникнення культури. 2. Антропогенез: теорії походження людини. 3. Антропосоціогенез.	7	–
2	Тема 2. Культурологічні концепції 1. Загальна характеристика концепцій (гіпотез) виникнення культури. 2. Ігрова (Й. Хейзінга, Х. Ортега-і-Гассет, Е. Фінк) та символічна (Е. Касіпер) концепції (гіпотези) виникнення культури. 3. Концепції культурно-історичного процесу (лінійні, циклічні, синергетичні).	7	–
3	Тема 3. Співвідношення понять культура і цивілізація 1. «Культура» та «цивілізація»: протиставлення понять або взаємообумовленість. 2. Історична трансформація понять «культура», «цивілізація» та їх сучасне функціонування в науковому дискурсі. 3. Еволюція поглядів на співвідношення культури і цивілізації в українській філософській думці.	7	–

4	Тема 4. Художня культура 1. Зміст поняття «художня культура». 2. Мистецтво як форма художньо-образної інтерпретації дійсного та уявного. 3. Основні види мистецтва.	7	–
5	Тема 5. Модернізаційні і постмодернізаційні процеси в сучасній культурі 1. Модерністська модель світу у західній та українській інтерпретаціях 2. Постмодернізм як нова парадигма соціокультурної трансформації і його характеристика 3. Модернізм як специфічний культурний феномен. 4. Культур 50-60 років ХХст. 5. Феномен культури «протесту». 6. Особливості взаємодії культур у відкритому просторі. 7. Ідеї глобалізації та універсальності в системі функціонування і взаємодії комунікації культур. 8. Традиція та новація в культурному розвитку. 9. Ідеальне та реальне в культурі. 10. Цінності та смисли культурного буття. 11. Поняття нації та національної культури. 12. Рівноправність як умова існування культури.	20	–
Всього		48	–

8. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
поточний контроль , який здійснюється у ході: проведення практичних занять, виконання індивідуального завдання; проведення консультацій та відпрацювань.	50%
підсумковий контроль , який здійснюється у ході проведення іспиту (заліку).	50%

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, реферати, усне повідомлення, індивідуальне опитування; робота у групах; ділова гра, розв'язання ситуаційних завдань, кейсів, практичних завдань, іспит.
--	--

Питання до іспиту

1. Специфіка культурологічного знання.
2. Культурологія як навчальна дисципліна: її філософський зміст.

3. Особливості культурології як інтегрованої сфери знання.
4. Завдання культурології як науки.
5. Культурна творчість людини як вияв подвійного відношення природного і соціального.
6. Сутність культури та основні культурологічні концепції.
7. Феномен культури: проблема визначення.
8. Сутність та найважливіші аспекти культури.
9. Основні культурологічні парадигми. Функції культури.
10. Генеза культури та її сутність.
11. Сучасний погляд на проблему антропосоціогенезу.
12. Креаціонізм та теорія еволюції як провідні підходи до питання про виникнення людини.
13. Людина як підсумок космічної, біологічної та культурної еволюції.
14. Культурна еволюція як специфічна властивість людського існування.
15. Виникнення мистецтва як унікального механізму культурної еволюції.
16. Людинотворчий та аксіологічний потенціал мистецтва.
17. Основні етапи культурної еволюції людства.
18. Типологія культури.
19. Типи соціокультурних світів.
20. Соціокультурний світ - визначення та характерні особливості.
21. Типологізація як метод вивчення та аналізу культури.
22. Поняття «модель» та основи методу моделювання.
23. Основні підходи до типологізації культури.
24. Агрегатні стани культурно-історичного процесу.
25. Характерні риси та визначальні детермінанти історичного типу культури.
26. Еволюція нових підходів до проблеми культурно-історичної періодизації.
27. Регіональна типологія культури.
28. Африканський культурний регіон.
29. Далекосхідний культурний регіон.
30. Європейський культурний регіон.
31. Індійський культурний регіон.
32. Латиноамериканський культурний регіон.
33. Поняття соціокультурної динаміки. Цивілізація і культура.
34. Характерні ознаки динаміки культури. Варіативний характер динамічних процесів.
35. Моделі соціокультурної динаміки.
36. Циклічна парадигма розвитку культури. Циклічні моделі культурної динаміки.
37. Еволюціоністська парадигма щодо розвитку культури
38. Лінійна модель Г. Спенсера, Е. Тейлора, Дж. Фрезера, марксистська модель формацій.
39. Хвильова модель соціокультурної динаміки П. Сорокіна.
40. Функціональний підхід до культурної динаміки Т. Парсонса.

41. Постмодерністська парадигма соціокультурної динаміки.
42. Передумови синергетичного підходу до динаміки культури.
43. Концепція Ю.М. Лотмана.
44. Культура і цивілізація. Поняття «цивілізація» в теорії культури. Співвідношення культури та цивілізації.
45. Зміст поняття «художня культура».
46. Мистецтво як форма художньо-образної інтерпретації дійсного та уявного.
47. Виділення естетики як самостійної галузі філософського знання
48. Особливості впливу мистецтва на людину. Поняття «катарсис».
49. Поліфункціональність мистецтва та основні функції мистецтва.
50. Художній образ як форма мислення в мистецтві.
51. Види мистецтва як форми художньо-творчої діяльності.
52. Танець: витоки, види, форми. Музика як відображення людських почуттів і думок. Засоби виразності, види, жанри музики.
53. Театр як синтетичний вид мистецтва. Драматургія, її жанри. Форми театрального мистецтва.
54. Кіномистецтво. Архітектура. Живопис. Скульптура. Графіка
55. Провідні тенденції розвитку світової культури.
56. Загальна характеристика сучасної культури. Західна культура як культура європейського типу. Динамізм, практицизм, індивідуалізм, плюралізм сучасної західної культури.
57. Ознаки кризи західної культури (О. Шпенглер, П. Сорокін, Х. Ортега-і-Гассет, С. Хантінгтон).
58. Культура як стан духовно-енергетичного стану спільноти. Причини кризових явищ в культурному просторі.
59. Модернізм та постмодернізм в сучасній культурі
60. Модерністська модель світу у західній та українській інтерпретаціях.
61. Формування плюралістичної нелінійної картини світу.
62. Характерні риси постмодернізму. Текст як творення нової реальності. Ерозія, розмивання меж видів, жанрів і стилів мистецтва.
63. Перенесення акцентів з творчості автора на творчість глядача.
64. Становлення нової культурної парадигми як спроба пошуку виходу з новітньої кризи цінностей.
65. Феномен української культури, тенденції розвитку сучасної української культури.
66. Культура України в умовах зростання національно-культурної ідентичності.
67. Осмислення шляхів розвитку української культури: державні інституції та доробок відомих учених.
68. Модернізаційне та постмодернізаційне структурування української культури.

**9. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ
З ПІДСУМКОВИМ КОНТРОЛЕМ У ФОРМІ ЕКЗАМЕНУ/ ЗАЛІКУ**

Денна форма навчання

Поточний контроль

Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на семінарських (практичних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних занять	25
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виносяться на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота здобувача)			
1.3. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до розкладу занять і графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе)	10
1.4. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять або ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль екзамен / залік			50
Всього балів			100

Заочна форма навчання

Поточний контроль

Види самостійної роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи під час аудиторних занять			
1.1. Підготовка до аудиторних занять	Відповідно до розкладу	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час аудиторних занять	15

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі здобувачами

За виконання контрольних робіт (завдань)			
1.2. Підготовка контрольних робіт	-//-	Перевірка контрольних робіт (завдань)	15
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.3. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виноситься на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ² , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота здобувача)			
2.1. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе) під час ІКР	5
2.3. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль екзамен / залік			50
Всього балів підсумкової оцінки			100

10. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ (для іспиту / заліку)

Рівень знань оцінюється:

- «відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Здобувач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Здобувач володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів. Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;

- «задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Здобувач був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє

² Індивідуально-консультативна робота викладача зі здобувачами

навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- «задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Здобувач був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- «незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» Fx – від 35 до 59 балів. Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів. Здобувач не володіє навчальним матеріалом.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	добре	
74-81(6-7)	C	задовільно	
64-73 (5)	D		
60-63 (4)	E	незадовільно	не зараховано
35-59 (3)	Fx		
1-34 (2)	F		

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. О. Демідко. Історія образотворчого мистецтва та архітектури. Київ : Ліра-К, 2021. 182 с.
2. Т. Гриценко. Культурологія. Посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 392 с.
3. С. Побожій. Історія мистецтва : конспект лекцій. Суми: Сумський державний університет, 2021. 70 с.
4. Культурологія. Курс лекцій. Ю. Сабадаш, Київ : Ліра-К, 2021. 216 с.
5. Л. Чериш. Ключові події мистецтва. Київ : BookChef, 2020. 176 с.
6. Л. Білозуб. Історія мистецтв. Навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти. Запоріжжя, 2019. 148 с.
7. Фартинг С. Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення. Харків : Vivat, 2019. 576 с.
8. Л. Сандюк, Основи культурології. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 400 с.
9. Л. Левчук. Історія світової літератури. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 398 с.

Додаткова:

1. С. Годж. Коротка історія мистецтва. Львів : Видавництво Старого Лева, 2022. 224 с.
2. Д. Арнольд. Коротка книжка про мистецтво. Харків : Фабула, 2021. 192 с.
3. В. Айзексон Леонардо да Вінчі. Київ : Наш формат, 2019. 488 с.
4. М. Арсенян Храмова архітектура армян на території України. Київ : ДУХ І ЛІТЕРА, 2019. 248 с.

5. Г. Шевцова Генеза української дерев'яної церкви: світовий контекст і унікальність. Харків-Київ : Видавець Олександр Савчук, 2019. 276 с.
6. В. Гомперц. Думай як митець. Київ : ArtHuss, 2018. 176 с.
7. Неймовірно. П'ятнадцять жінок, які творили мистецтво та історію. Київ : ArtHuss, 2018. 224 с.
8. М. Абрамович. Пройти крізь стіни. Київ : ArtHuss, 2018. 384 с.
9. В. Гомперц. Що це взагалі таке? 150 років сучасного мистецтва в одній пілюлі. Київ: ArtHuss, 2017. 486 с.
10. С. Торнтон. 33 митці у трьох актах. Київ : ArtHuss, 2016. 368 с.

Інформаційні ресурси:

1. Культурологія <https://lib.iitta.gov.ua/4990/1/Музальов13-30-1.pdf> (дата звернення: 17.06.2022)
2. Культурологія https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/CUL/Kulturologia_Turmenko_2010.pdf (дата звернення: 17.06.2022)
3. Культурологія https://shron1.chtyvo.org.ua/Picha_Volodymyr/Kulturolohiia.pdf (дата звернення: 17.06.2022)